

Fredagskronikken

Ola Kvaløy, dekan og professor i samfunnsøkonomi, Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger

Gørl Bjerkan Alexander Cappelen Bård Harstad Ola Kvaløy Katrine Løken Simen Markussen Mari Regje Karen H. Ulltveit-Moe

Ola Kvaløy Er økonomifaget høyrevridd?

Venstresiden synes å oppleve at økonomifaget ikke følger med i timen, og man må derfor spørre seg om faget virkelig er høyrevridd.

● Spørsmålet er ett av mange som stilles og debatteres under Kåkånomics, økonomifestivalen som i disse dager avholdes i Stavanger. Her samles mange av dem som både kan krype og gå, og ikke minst mene noe, om økonomiske spørsmål.

Festivalen feirer femårsjubileum med debatten om akademisk ytringsfrihet som et av mange baktepper. Økonomifaget synes foreløpig å være noe mer beskyttet for kanselleringskultur enn en del andre fag, og sannsynligvis var det ikke tilfeldig at det nettopp var en rektor med samfunnsøkonomisk bakgrunn, Klaus Mohn, som ga scene til klimarealistene ved Universitetet i Stavanger nylig.

Faget og festivalen er fortsatt åpen for det politisk ukorrekte, og det er derfor heller ikke unaturlig at vi spør dette spørsmålet; om økonomifaget er høyrevridd.

Spørsmålet er viktig av flere grunner.

Mens blårusen tok bedriftsøkonomi («bedøk»), var det raddisene som tok samfunnsøkonomi («sosøk»)

For det første er samfunnsøkonomer viktige premissleverandører for politikkutforming. Man kommer normalt ikke unna den samfunnsøkonomiske vurderingen av ulike politikkforslag, og departementer, direktorater og offentlig utredninger blir ikke sjelden dominert av samfunnsøkonomer.

For det andre har svaret konsekvenser for fagets utvikling og prestisje. Et fag med klare politiske slagsider vil etter hvert utvikle ulike skoleretninger, noe som gjør at det mister relevans og slagkraft.

Så hva er svaret?

Det avhenger selvsagt av hvem en spør. Spør man politikere på venstresiden, får vi i økende grad svaret «Ja». Klassisk samfunnsøkonomi er høyrevridd, og derfor trenger vi ny økonomisk teori. Faget er alt for glad i markedenes fortrefelighet, hevdes det, og markedene er høyrefolkenes og liberalistenes venn.

Spør man politikere på høyresiden, tror jeg svaret ofte vil være et nei, og kanskje et «tvert i imot». Mens blårusen tok bedriftsøkonomi («bedøk»), var det raddisene som tok samfunnsøkonomi («sosøk»). Siviløkonomer forstår seg på business, mens samfunnsøkonomer gjerne kan

↑ I Økonomenes modeller er samfunnet summen av enkeltindivider, skriver Ola Kvaløy. Foto: Javad Parsa

oppfattes som bedriftsfiendtlige og virkelighetsferne.

For eksempel møter ideen om «nøytralitet» i skatte- og næringspolitikken skepsis både fra venstresiden og høyresiden av norsk politikk.

Spør man økonomene selv, så vil svarene variere, men de fleste vil nok hevde at faget kan brukes til å forsvare både høyre- og venstresidestandpunkter.

Kanskje kan man si at økonomer er mer glade i markeder enn det deler av venstresiden er i dag. Økonomer vet hvordan markeder kan innrettes for å allokere og fordele goder på en samfunnsøkonomisk god måte. Samtidig forstår også økonomer at markedene ikke er kapitalistenes beste venn, og at profitten taper, mens konsumentene vinner, jo bedre markedene fungerer.

Økonomer anerkjenner også (i økende grad) betydning av statens rolle som en «frihetsmaskin», for å bruke Harald Eias uttrykk. Velferdsstaten, samt den nordiske modellen for lønnsdannelse, gir folk likere og bedre muligheter til å ta gode valg for seg selv, og slike friheter er god samfunnsøkonomi.

Kanskje kan man likevel si at fagets metodologi, med enkeltindividers beslutninger i fokus, har noe «høyrevridd» ved seg. Økonomer studerer ikke relasjoner og systemer på samme måte som for eksempel sosiologene gjør.

I økonomenes verden består systemer og relasjoner av individer. I økonomenes modeller er samfunnet summen av enkeltindivider, og økonomiske utfall et resultat av enkeltaktørers beslutninger.

Jeg tror noe av frustrasjonen man i dag ser både fra høyre- og venstresiden over «mainstream economics» dypest sett kan skyldes denne metodologiske individualismen. Man savner det relasjonelle og det

systemiske. Man savner styring og strategi. Man ønsker å gå sammen om de store samfunnsoppgavene.

Markedene har noe mekanisk, anonymt og kjønsløst over seg, de er nærmest blitt robotenes domene. Menneskets felt er det relasjonelle, og med mer stat og styring er det relasjonene, fellesskapet, følelsene, skjønnhetskonkurransene og alliansene som i større grad får styre ressursallokeringen. Det gir mer farge, mer spill.

Det er spesielt deler av venstresiden som etterlyser ny økonomisk teori, uten at det er helt klart hva denne skal bestå i, annet enn å være mer «pluralistisk», mer mangfoldig. Paradoksalt for noen vil dreiningen man nå ser mot mer stat og styring gi enda større behov for det klassiske økonomifagets aktørperspektiv, hvor man presist kan analysere interessekonfliktene og interessefelleskapene som oppstår i og mellom stat og marked.

Under Kåkånomics følger vi også opp denne debatten når Kalle Moene på lørdag spør: «Hvorfor har venstresida så dårlig smak i økonomisk teori?».

Det lurar jeg også på.

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen
Telefon: 22 00 10 59
Sentralbord: 22 00 10 00
Epost: debatt@dn.no

Hovedinnlegg/kronikk:
Inntil 4500 tegn med mellomrom
Underinnlegg/repplikk:
Inntil 1500 tegn med mellomrom
Løgg ved portrettfoto

Allt stoff som leveres til Dagens Næringsliv må produseres i henhold til vår varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.

→ Mer debatt
side 37-39